

Niet de fransche bloederigheid, alleen maar den franschen revolutiegeest wilde men.

Maar wanneer het er na 1795 toch een beetje op de fransche methode van revolutievoeren gaat gelijken, deinst Van Lennep even terug, en wanneer de vergadering der Representanten hem tot Representant aanwijst, tracht de „voorzichtige“ er aan te ontkomen, wijst op zijn onmisbaarheid in Amsterdam en op zijn „zwakke gezondheid“ en wanneer dat niet baat, neemt hij plaats tusschen de heeren der revolutie, en zweert hij trouw aan de nieuwe staatsregeling. De voorzichtigheid gebiedt het immers?

De kleinzoon teekent hier zoo juist bij aan: „Hoezeer in vele opzichten ingenomen met de geschriften en leerstellingen die de fransche omwenteling voorbereidden, keurde hij hun onkristelijke strekking af en duldde geen spottendheid met heilige zaken; hoezeer in hooge mate verdraagszaam jegens anderen, veroordeelde hij ten strengste alle lichtvaardigheid op het stuk van het geloof.“

Zoo waren ze, de leidlieden, die Nederland in het eind der achttiende eeuw naar den afgrond voerden.

Zonder schade rolt Van Lennep door de diverse „Staatsregelingen“ heen. In het laveeren toont hij zich een meester. En straks, wanneer Koning Lodewijk Napoleon het roer in handen krijgt, is hij met den monarch de beste vriendjes, ofschoon Van Lennep's staatkundige beginselen hem verre van alles wat naar monarchie riekt had behooren te houden. Maar dat zou al weer in strijd geweest zijn met de voorzichtigheid, die vóór alles gaat!

En heusch, hij is niet de eenige, die het roer omgooit. Falck, die een vertrouwenspost onder Koning Lodewijk bekleedt, beklaagt zich in een brief aan Van Lennep, dat er „zooveel voormaligen Republikeinen hunkeren naar ordeteekens.....“ Prikt straks niet zelfs de borst van den vromen Van der Palm met het eeremetaal van Napoleon?

In „aanpassen“ verstonden de orthodoxe heeren zich wonderwel.

Maar de „voorzichtigheid“ heeft onze vaders niet veel gebaat!

Wanneer straks — in 1812 — het ijzeren dwangjuk al knellender gaat worden op de zinkende schouders van ons volk, is er ergens in het hart van dezen Van Lennep — dat zoo droef uit misverstanden geleefd heeft — toch nog een plekje, dat op een ontwakend geweten gelijkt.

Want deze man heeft in zijn groot heerenhuis op de Amsterdamsche gracht een verborgen vertrekje, waar „het oog van den verklikker niet kon doordringen“ en daar hangt in een doodeenvoudige lijst een portret..... Prins Willem V voorstellende in een mantel gewikkeld, die op de borst een ster zichtbaar laat..... Onder dat portret heeft de oude Van Lennep — is het toch ook weer niet ontroerend? — wellicht met een traan in de oogen een vers geschreven:

„De mantel teekent den bewolkten luister;
Oranje's ster alléén blinkt in het duister;
Voor 't oog der hoop troont in 't verschildt de zee.....
En Holland in het hart vergoedt al 't wee.....“

De troost is wel heel schraal. Maar toch.....
Oranje's ster!
Diepe tragiek.

Maar nóg méér schrijnend wordt deze, als we lezen wat de kleinzoon aan dit veelzeggend verhaal heeft toegevoegd:

POPULAIR-WETEN - SCHADDELIJKE SCHETSEN

Wat deed Christus in zijn toeven tusschen graf en hemel?

V.

Maar ook buiten die verschijningen had Christus nog ander werk te verrichten. Daarvan maakt de Schrift niet rechtstreeks melding, omdat God ons in de eerste plaats wil openbaren, wat Christus voor Zijn gemeente in dien tijd gedaan heeft.

Maar wij weten, dat Christus' Middelaarswerk grooter en meer-omvattender is dan alleen Zijn werk in de gemeente. Die kerk is het centrum, de residentie van Zijn Koninkrijk; van daaruit regeert de Koning de gansche wereld. Dat is de kosmische betekenis van Christus' werk. En ook met het oog daarop heeft Hij Zijn verblijf op aarde gerekt tot den veertigsten dag.

Dat werk behoeft niet in een aantal bijzondere werkzaamheden bestaan te hebben. Het verblijf van den verhoogden Christus op aarde op zich zelf is reeds zwaar van profetische kracht. Brengt Hij niet het hemel-leven op aarde in de continuïteit van het menschenleven? De vroegere verschijningen van engelen uit den hemel hadden alle iets incidentieels; maar dit dagenlang verblijf van Christus is belofte van een continue conjunctie.

Daarom verblijft Christus met een pneumatisch lichaam op aarde en kan Zijn verschijnen worden aangeduid als een „zich openbaren“. De Tom meent hierin een parallel te zien met de verschijningen van engelen, die ook door „openbaren“ worden aangemerkt. Deze overeenkomst kan zeer zeker bestaan; het plotseling zichtbaar-worden van

„Den dag der vrijheid heeft hij reeds in 1812 te gemoet gezien, maar hij had als Mozes, het beloofde land uit de verte begroet, evenmin als Mozes werd het hem vergund, het te bereiken.....“

De oude Van Lennep stierf vóór Oranje in Nederland terugkeerde.

Als Mozes.....

Het blijkt wel, hier is misverstand op misverstand. Zeker, Mozes is gestraft voor zijn ambtsvergreep, zwaar en hard, en hoe heeft hij God gebeden die straf weg te nemen, maar zijn zonde was tenslotte de felle reactie tegen de zonde van het ongeloof des volks, dat hij lief had. Maar Van Lennep, en zooveel met hem hebben het volk doen zondigen, doen zondigen als eenmaal Jerobeam, de zoon van Nebat.

Dát is het verschil, het allesbeheerschend verschil. Daarom zullen we hier maar liever zwijgen over Mozes.....

Allerminst is deze gevallen in de zonde van Van Lennep en diens tijdgenooten, die als vrome lieden een „voorzichtig“ verdrag gesloten hadden met den verderfelijken geest hun tijds.

G.

R. v. R.

MUZIKALE KRONIEK

Rhythmische Gemeentezang. 1)

„Maar het is een feit dat er een verlangen naar verandering (in onzen gemeentezang) is.“
(Drs L. J. van Leeuwen over „Gemeentezang en Orgelspel“)

Ontegenzeggelijk is dit zoo!

Er is een drang, een verlangen naar verandering in ons gemeentezang.

Men wil niet langer meer het vlakke, gerekte, maar tempo, rhythmiek en dat voornamelijk in onze Psalmen.

Temeer omdat, zooals men zegt en met recht, onze psalmwijzen met hun heele en halve noten als zoodanig bedoeld zijn.

Men kent dan ook de beweging, die zich schier overal opmaakt in pogingen en proeven bij gewone- en jeugdkerkdiensten om het oude rythme der ongelijke noten weer in eere te herstellen en in te burgeren.

Maar gelijktijdig kan het niemand onbekend zijn, hoe weinig er over 't algemeen nog van terecht gekomen is en hoe hier en daar na aanvankelijk slagen, ten slotte toch weer terugval kwam tot het gewone gerekte, vlakke zingen, tot de bekende conflicten tusschen orgelbegeleiding en gemeentezang.

Onwillekeurig stelt men zich de vraag: wát kan de oorzaak zijn, dat al dit rhythmisch gepoog der laatste jaren met onze 16e eeuwse psalmwijzen, zoo weinig effect en succes heeft, niettegenstaande de moeilijkheden er aan verbonden, toch van betrekkelijk geringen aard lijken?

Want wat is er nu gemakkelijker voor onzen tegenwoordigen, muzikaal vrij ontwikkelde tijd, noten van twee en één tel te zingen, temeer nog als men dit

1) Ook dit artikel behoort tot de nagelaten copie van wijlen den heer Jan Zwart, in leven medewerker van ons blad.

Redactie.

Christus heeft inderdaad eenige overeenkomst met het plotseling verschijnen van een engel. Maar dit behoeft nog niet te betekenen, dat Christus nu óók uit den hemel kwam evenals de engelen. Het ziet hierop, dat Hij uit een andere levensfeer te voorschijn treedt. Maar die levensfeer is niet identiek met den hemel. De Heiland had na Zijn opstanding een pneumatisch lichaam. Daartoe behoorde, dat Hij zich voor ons natuurlijk oog kon onzichtbaar maken en, onzichtbaar, aanwezig kon zijn. Trad Hij dan een oogenblik uit deze geestelijke levensfeer te voorschijn, dan openbaarde Hij zich, om zich later weer te onttrekken aan het gezicht, zooals in Luc. 24:31 zoo typeerend staat. In verband hiermede mogen we denken aan wat in 2 Kon. 6 vermeld wordt over de engelen-schaar, die Samaria omringde. Zoolang de oogen van Elisa's jongen ervoor gesloten waren, zag hij ze niet. Het onzichtbaar-zijn van Christus' pneumatisch lichaam kan ook gelegen zijn geweest in de subjectieve gesteldheid der aanwezigen, wier oogen „gehouden werden“, niet alleen dat ze Hem niet herkenden, zooals de Emmaüsgangers, maar zelfs niet zagen.

Daarom is het ook niet geoorloofd om uit 1 Cor. 15, waar verschijningen van vóór de hemelvaart in één adem genoemd worden met die van ná de hemelvaart, af te leiden, dat ook de eerste vanuit den hemel zouden hebben plaats gehad. Immers deze nevenstelling heeft betrekking op het gelijke doel der verschijningen, maar dit wil allerminst zeggen, dat ze alle uit dezelfde plaats moesten voortkomen.

Bovendien is het lichaam, waarmede Christus na Zijn hemelvaart verschijnt hooger in uitstralende kracht van heerlijkheid dan vóór Zijn hemelvaart. Stephanus ziet „den Zoon des menschen staande ter rechterhand Gods“ en Zijn heerlijkheid straalt op hem af. Paulus ziet Christus

zorgvuldig door vóórroefening en in een speciale no-teering voorbereidt en aangeeft?

*

Vergun mij, zélf destijds een enthousiast-van-de-uitbundigste-soort voor deze psalmrenovatie, te vertellen wáárom 't mij duidelijk is geworden, dat iedere poging tot zoogenaamd herstel op teleurstelling uit moet en ook altijd uit zal loopen, en wel:

Omdat het rythme onzer Psalmen een andersoortig is dan wat wij onder rythme verstaan!

Het rythme-begrip der 16e eeuw en dat van onzen tijd verschilt in zoover, dat het eerste kunstmatig en het laatste volksmatig is.

Om van dat kunstmatige een exempel te geven, waaruit direct het verschil opvalt tusschen beide soorten, laten wij hier volgen den oer-vorm van Luther's „Vaste Burg“-melodie.

Men ziet, dat dit een rythme is, dat door een kunstvaardigen zanger uit die dagen — en ook nu nog wel — gezongen kon worden, maar dat geen „lied“ geeft, om door een gemeente eendrachtelijk en maatvast uitgevoerd te worden.

Zoo is het met de meeste onzer Psalmen dito gesteld — ontstaan als ze zijn in het begin der zelfde eeuw als het Lutherlied en mitsdien onder heerschappij van éénzelfde kunststopvatting.

Om ook hier weer een voorbeeld van te geven, laten wij Psalm 61.

Men zinge ook dat soort „rhythme“ en vrage zich af of dit niet iets anders is, dan wat wij onder rhythmisch volksgezag verstaan — of dit niet een heel ander begrip van maat is dan b.v. dat van het „Wilhelmus“, „Er ruischt langs de wolven“, e.d.

We hebben wel eens gezegd, als Psalm 25 in een maatsort was gezet, als bijvoorbeeld het „Oostenrijksche Volkslied“, „Scheepje onder Jezus' hoede“, „Heer ik hoor van rijken zegen“, „Ach mijn zusje is gestorven“, enz., dan was de wijs er bij manier van spreken, als koek ingegaan. Maar wie zal ooit „voelen“ de oude noten, waardeverdeling?

Nu kan men wel met alle geestdrift en enthousiasme proberen de oude psalmintonaties in eere te herstellen, maar 't moet en zal altijd weer afstulten op het eigenaardig rhythmisch karakter der melodien, dat men zich wel eigen kan maken door louter oefening, maar dat toch nooit strookt met intuïtief voelen van een volksgezag, dat geen twijfel kent, welke toon lang of kort moet zijn.

als een verblindend licht, waardoor hij verbijsterd wordt, en Johannes valt voor de overweldigende heerlijkheid van Christus als dood aan Zijn voeten. Zoo iets lezen wij nooit bij een verschijning vóór de hemelvaart. Er is dus wel een groot onderscheid en de nevenstelling der verschijningen in 1 Cor. 15 is dan ook allerminst een gelijkstelling. Juist het onderscheid in glans en glorie wijst op verandering óók van verblijfplaats. Christus vóór de hemelvaart was wel de uit-de-dooden-verhoogde, maar nog niet de in-den-hemel-verheerlijkte Christus. Maar met Zijn geestelijk, voor hemel en aarde beide bestemde lichaam bleef Hij nog enkele weken op aarde toeven, als een belofte van de volkomen vereeniging van hemel en aarde, die op een ander „punt des tijds“ zal aanbreken, op het schokkende oogenblik, dat aan den gestagen gang der evolueerende wereldhistorie een eind zal maken; een vertoeven op aarde, behoorend tot Zijn Middelaarswerk, „ter voorbereiding van de volheid der tijden, om al wat in de hemelen en op de aarde is onder één hoofd, dat is Christus, samen te vatten“ (Ef. 1:10, vert. Ned. Bijbelgen.).

Zoo brengt het onderzoek der Schrift aangaande de periode tusschen graf en hemel, ons exegetisch en openbarings-„geschichtlich“, tot de conclusie, dat de mogelijkheid van een verblijf van Christus gedurende dezen tijd in den hemel door het „eenmalig“ karakter der hemelvaart is uitgesloten; dat Zijn verblijf op aarde vereischt werd als noodzakelijk onderdeel van Zijn Middelaarswerk, als een tijd, waarin Christus ambtelijk de verhouding tot Zijn Gemeente regelde, en waarin Hij vooruitgreep op de komende, eeuwige ineenvloeiing van hemel en aarde.

W.

N. S.

Onze poneerd metrum

In een populair melodie, nimmer de mees in de di hun hal eerste berekene massa.

Da Luther gelijke-r knoeling ook nie een kw die wel elkande De le leerd, is worden, hal ver Gevra Psalme mag w velen z antwoord altijd u het teg Ik he minst t Het f bij pro terecht.

Dit is mische Graaf v vóór h meer, z dienst ik bewi óók de t En ó blijft en daad zu plegi gerij- Men wi men wi in oney waarva was zo telling meer o dragen keerd Deze is trouw met om tussche voelen gen nie Perse oude v luk he meerde en tenz zich no beeld te rhythm eens, m tenrijke willen 't gehou zeggen,

Dit is mische Graaf v vóór h meer, z dienst ik bewi óók de t En ó blijft en daad zu plegi gerij- Men wi men wi in oney waarva was zo telling meer o dragen keerd Deze is trouw met om tussche voelen gen nie Perse oude v luk he meerde en tenz zich no beeld te rhythm eens, m tenrijke willen 't gehou zeggen,

Dit is mische Graaf v vóór h meer, z dienst ik bewi óók de t En ó blijft en daad zu plegi gerij- Men wi men wi in oney waarva was zo telling meer o dragen keerd Deze is trouw met om tussche voelen gen nie Perse oude v luk he meerde en tenz zich no beeld te rhythm eens, m tenrijke willen 't gehou zeggen,

Dit is mische Graaf v vóór h meer, z dienst ik bewi óók de t En ó blijft en daad zu plegi gerij- Men wi men wi in oney waarva was zo telling meer o dragen keerd Deze is trouw met om tussche voelen gen nie Perse oude v luk he meerde en tenz zich no beeld te rhythm eens, m tenrijke willen 't gehou zeggen,

Dit is mische Graaf v vóór h meer, z dienst ik bewi óók de t En ó blijft en daad zu plegi gerij- Men wi men wi in oney waarva was zo telling meer o dragen keerd Deze is trouw met om tussche voelen gen nie Perse oude v luk he meerde en tenz zich no beeld te rhythm eens, m tenrijke willen 't gehou zeggen,

Dit is mische Graaf v vóór h meer, z dienst ik bewi óók de t En ó blijft en daad zu plegi gerij- Men wi men wi in oney waarva was zo telling meer o dragen keerd Deze is trouw met om tussche voelen gen nie Perse oude v luk he meerde en tenz zich no beeld te rhythm eens, m tenrijke willen 't gehou zeggen,

Dit is mische Graaf v vóór h meer, z dienst ik bewi óók de t En ó blijft en daad zu plegi gerij- Men wi men wi in oney waarva was zo telling meer o dragen keerd Deze is trouw met om tussche voelen gen nie Perse oude v luk he meerde en tenz zich no beeld te rhythm eens, m tenrijke willen 't gehou zeggen,

Dit is mische Graaf v vóór h meer, z dienst ik bewi óók de t En ó blijft en daad zu plegi gerij- Men wi men wi in oney waarva was zo telling meer o dragen keerd Deze is trouw met om tussche voelen gen nie Perse oude v luk he meerde en tenz zich no beeld te rhythm eens, m tenrijke willen 't gehou zeggen,